

Høringsnotat

Forsøk med ungdomsprogram

21. mars 2025

Høringsfrist: 16. mai 2025

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunn.....	3
3	Departementets vurderinger og forslag	4
3.1	Ungdomsprogrammet	4
3.1.1	Formål.....	4
3.1.2	Virkeområde.....	4
3.1.3	Vilkår for deltakelse i ungdomsprogrammet.....	4
3.1.4	Ungdomsprogrammets innhold	6
3.1.5	Varighet.....	7
3.1.6	Aktivitetsplikt og virkning av fravær	7
3.1.7	Opplysningsplikt.....	9
3.2	Ytelse til deltakere i ungdomsprogrammet.....	9
3.2.1	Utforming av ytelsen	9
3.2.2	Avkorting.....	10
3.2.3	Forholdet til andre ytelser	11
3.2.4	Reisestønad	11
3.2.5	Skatt	12
4	Forsøkets varighet og evaluering.....	12
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	12
	Forskrift om ungdomsprogram og ungdomsprogramytelse	14

1 Innledning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sender på høring forslag om forsøk med ungdomsprogram og ny statlig ytelse til deltakere i programmet. Forsøket følger opp forslag i Meld. St. 33 (2023–2024) *En forsterket arbeidslinje – flere i jobb og færre på trygd*, og skal forsterke og videreutvikle innsatsen for at flere unge skal få en stabil tilknytning til arbeidslivet.

2 Bakgrunn

Det har vært en økning i andelen unge som mottar helserelaterte ytelser gjennom de siste ti årene. Det er samtidig bekymringsfullt at mange unge blir stående varig utenfor arbeid og utdanning. Denne gruppen har potensielt et langt arbeidsliv foran seg. Mange år uten inntektsgivende arbeid vil innebære et stort tap, både for den enkelte og samfunnet.

Det er uheldig at arbeidsavklaringspenger, som er en helserelatert ytelse, kan framstå som den eneste muligheten unge uten rett til dagpenger har for en forutsigbar og god inntektssikring. I 2023 var det i underkant av 13 000 personer i alderen 18–29 år som startet mottak av arbeidsavklaringspenger. For sterk vekt på helse som inngangsvilkår for inntektssikring kan medføre at oppfølgingsarbeidet av unge i stor grad preges av de unges begrensninger framfor deres ressurser. Det er også en bekymring at utfordringer som i utgangspunktet ikke har en helsebegrunnelse, omgjøres til medisinske problemer som øker sannsynligheten for å bli stående varig utenfor arbeidsmarkedet.

Fra 1. juli 2023 ble det innført en ungdomsgaranti i Arbeids- og velferdsetaten, som skal sikre unge mellom 16 og 30 år med behov for arbeidsrettet bistand tidlig, tett og tilpasset oppfølging. Mange unge får tilbud om arbeidsmarkedstiltak. Likevel er det behov for å gjøre mer for at unge skal komme inn i et arbeidsrettet spor og ikke ende opp på helserelaterte ytelser. Et ungdomsprogram vil gi Nav-kontoret et nytt verktøy rettet mot unge med utfordringer. Det skal gi mulighet til å komme raskt i gang med arbeidsrettet aktivitet og bidra til å øke overgangen til jobb og utdanning, og begrense tilstrømmingen til arbeidsavklaringspenger blant unge. Muligheten for inntektssikring gjennom et ungdomsprogram vil kunne bidra til at en del unge som i dag blir vurdert å ha nedsatt arbeidsevne og som derfor vurderes opp mot vilkårene for å motta arbeidsavklaringspenger, i stedet går inn i et ungdomsprogram uten at det må gjøres en vurdering av om arbeidsevnen deres er tilstrekkelig nedsatt av helsemessige årsaker.

Forsøket skal undersøke virkninger av en alternativ inntektssikring til arbeidsavklaringspenger uten medisinske inngangsvilkår, der det stilles høye krav til arbeidsrettet aktivitet. Herunder skal det undersøkes om en slik ordning over tid kan bidra til å begrense tilstrømmingen til uføretrygd. Det foreslås at forsøket starter høsten 2025 og gjennomføres i utvalgte fylker. Forsøket skal evalueres. Basert på evalueringen, skal det senest innen fire år besluttes om programmet skal videreføres.

3 Departementets vurderinger og forslag

3.1 Ungdomsprogrammet

3.1.1 Formål

Forsøket skal undersøke om et fulltidsprogram med strenge aktivitetskrav og en alternativ inntektssikring til arbeidsavklaringspenger uten medisinske inngangsvilkår, vil bidra til at flere unge oppnår en stabil tilknytning til arbeidslivet. Et overordnet mål vil være at flere unge kommer i jobb eller utdanning, og etablere et alternativ til langvarige trygdeforløp og varig utenforskap. Forsøket skal undersøke om en slik ordning over tid kan bidra til å begrense tilstrømmingen til uføretrygd. Et vesentlig formål med forsøket vil være å etablere et alternativ til arbeidsavklaringspenger, og ytelsesnivået vil derfor tilsvare minstesatsene for arbeidsavklaringspenger.

Målgruppen for forsøket vil i tillegg til personer som er registrert med nedsatt arbeidsevne som anses å kunne komme over i arbeid eller utdanning i løpet av ett år, også inkludere andre registrerte ledige med betydelig behov for bistand for å komme i arbeid. Dette skal skje etter en individuell vurdering.

Forsøket vil hjemles som arbeidsmarkedtiltak i medhold av arbeidsmarkedsloven (lov 10. desember 2004 nr. 76) § 12 tredje ledd, se annet ledd.

3.1.2 Virkeområde

Forsøket foreslås etablert ved utvalgte Nav-kontor i utvalgte fylker. Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil avgjøre hvilke fylker som vil være aktuelle for gjennomføring av forsøket. Arbeids- og velferdsdirektoratet, som vil ha ansvaret for gjennomføringen for forsøket, avgjør hvilke Nav-kontor som skal være en del av forsøket.

3.1.3 Vilkår for deltakelse i ungdomsprogrammet

Departementet foreslår at programmet kan tildeles personer som har fylt 18 år og som ennå ikke har fylt 29 år. Dette innebærer at en person tidligst kan begynne i programmet dagen personen fyller 18 år og senest kan begynne i programmet dagen før personen fyller 29 år. Departementet foreslår at programmet som hovedregel kan vare i inntil 52 uker, slik at deltakerne som regel vil være et sted mellom 18 og 30 år mens de deltar i programmet. Departementet foreslår en snever adgang til forlengelse av programmet i inntil åtte uker, se punkt 3.1.5. Enkelte deltakere vil derfor kunne ha fylt 30 år innen de avslutter deltakelsen.

Departementet foreslår at det i forsøket bare skal være mulig å delta i programmet én gang. Personer som har deltatt i programmet tidligere, vil ikke kunne tildeles programmet, uavhengig av hvor lenge deltakelsen varte.

Departementet foreslår at programmet bare kan tildeles personer som har fått fastslått at de har behov for bistand fra Arbeids- og velferdsetaten for å komme i ordinært arbeid.

Behovet for bistand vil bli vurdert etter lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (Nav-loven) § 14 a første ledd første punktum. Unge som forventes å kunne oppnå nødvendige kunnskaper og ferdigheter gjennom det ordinære utdanningssystemet, skal ikke omfattes av programmet.

Unge arbeidssøkere som forventes å skaffe arbeid på egen hånd uten annen bistand fra Arbeids- og velferdsetaten enn de generelle tjenestene som er tilgjengelige for alle arbeidssøkere, vil ikke være aktuelle for programmet.

Departementet mener at programmet ikke bør tilbys personer som har fått fastslått et varig behov for bistand som tilsier at de ikke vil kunne bli i stand til å kunne skaffe seg eller beholde ordinært arbeid. Departementet foreslår derfor at det skal være et vilkår for tildeling av programmet at en aktuell deltaker gjennom deltakelse i programmet vurderes å kunne bli i stand til å komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning etter endt program. Vilkåret innebærer at Arbeids- og velferdsetaten vurderer det som sannsynlig at deltakeren etter endt program vil kunne forsørge seg selv uten å få stønad til livsopphold. En person som får tildelt ungdomsprogram blir likevel ikke avskåret fra å få stønader senere, men det skal ikke være et forventet utfall ved tildeling av program.

Det er ikke nødvendig at deltakeren vurderes å bli i stand til å komme i arbeid eller utdanning uten hjelpemidler eller tilrettelegging fra Arbeids- og velferdsetaten. Det er heller ikke nødvendig at deltakeren forventes å komme i arbeid eller utdanning på heltid umiddelbart etter avslutningen av programmet. Personer som etter endt program forventes å måtte leve helt eller delvis av studielån i en periode før overgang til ordinært arbeid, vil kunne tildeles programmet. Som nevnt i punkt 2, er programmet ment å forebygge tilstrømning til arbeidsavklaringspenger og uføretrygd. Personer med helserelaterte utfordringer kan derfor også tildeles programmet dersom disse vurderes å kunne bli i stand til å komme inn i det ordinære arbeidsmarkedet på tross av utfordringene. Ved hjelp av tilrettelegging og nødvendig bistand kan sosiale og helsemessige utfordringer ofte være forenlig med ordinært arbeid.

Departementet foreslår videre at ungdomsprogrammet skal tildeles personer som vurderes å være i stand til å delta i programmet på fulltid. Vilkåret innebærer at programmet bare kan tildeles personer som vurderes å være i stand til å følge opp en fastsatt plan for et fulltidsprogram, som kan inneholde både egenaktiviteter og aktiviteter i regi av andre, herunder arbeidsmarkedstiltak. Som nevnt over, kan også personer med helserelaterte utfordringer tildeles programmet. Programmet kan derfor tildeles en person selv om medisinsk behandling eller utredning vil måtte inngå i planen for programmet. Omfattende medisinsk behandling eller utredning kan imidlertid ikke inngå i programmet, se punkt 3.1.4. Personer med behov for omfattende medisinsk oppfølging kan derfor ikke tildeles programmet.

Ettersom programmet skal være på fulltid og derfor vil kreve omfattende innsats fra deltakerne, er det viktig at deltakerne er innstilt på å bidra aktivt i prosessen med å komme ut i arbeid, for eksempel gjennom jobbsøking, deltakelse i arbeidsmarkedstiltak,

arbeidspraksis eller arbeidsdeltakelse. Departementet foreslår derfor at programmet kan tildeles personer som har nødvendige forutsetninger og som ønsker å delta.

Programmet skal tildeles som arbeidsmarkedstiltak i medhold av arbeidsmarkedsloven § 12 annet og tredje ledd. Ungdomsprogrammet vil ikke være en rettighet. Departementet foreslår at Arbeids- og velferdsetaten vurderer hvem som skal tildeles ungdomsprogrammet. Departementet foreslår at etaten bare skal kunne tildele programmet til en person dersom deltakelse i programmet vurderes som nødvendig og hensiktsmessig for at personen skal komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning, på tilsvarende vis som for andre arbeidsmarkedstiltak, se forskrift 11. desember 2015 nr. 1598 om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften) § 1-3 første ledd første punktum. Vilåret innebærer at behovet for bistand må være så betydelig at det er nødvendig og hensiktsmessig at personen deltar i et fulltidsprogram. Vilåret om at deltakelse i programmet er nødvendig og hensiktsmessig er ikke bare et inngangsvilkår, men også et løpende vilkår underveis i tiltaksdeltakelsen. Deltakelsen i programmet skal avsluttes dersom deltakelsen ikke lenger anses som nødvendig og hensiktsmessig for at deltakeren skal kunne komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning, se punkt 3.1.5.

Ungdomsprogrammet endrer ikke inngangsvilkårene for arbeidsavklaringspenger. Det vil ikke stilles krav om først å ha gjennomført et ungdomsprogram for å kunne motta arbeidsavklaringspenger. Kvalifiseringsprogrammet kan være et alternativ for de med vesentlig nedsatt arbeidsevne som ikke nødvendigvis er knyttet til helse. Dersom det etter fullført program viser seg at det er behov for videre oppfølging, kan arbeidsavklaringspenger eller kvalifiseringsprogrammet fortsatt være aktuelt.

3.1.4 Ungdomsprogrammets innhold

Som nevnt ovenfor, fastsettes innholdet i programmet ut fra den enkelte deltakers forutsetninger og behov. Arbeids- og velferdsetaten skal utarbeide det individuelle programmet i samarbeid med deltakeren. Programmet skal innrettes slik at målet om arbeid eller overgang til utdanning etter utløpt program, i størst mulig grad kan nås.

Programmet vil for det første kunne innebære deltakelse i arbeidsmarkedstiltak etter tiltaksforskriften og forskrift 20. juni 2023 nr. 1073 om oppfølgingstiltak i Arbeids- og velferdsetatens egenregi. Programmet kan videre inkludere egenaktiviteter som jobbsøking, utarbeiding av cv og andre arbeidsrettede aktiviteter. Individuell veiledning og oppfølging fra Arbeids- og velferdsetatens side vil også være sentrale elementer.

Arbeidspraksis og lønnet arbeid kan også inngå i programmet. Dette gjelder der deltakeren tar arbeid så vel på fulltid som på deltid i programperioden, så lenge deltakeren fortsatt vurderes å ha behov for bistand fra Arbeids- og velferdsetaten. Inntekt fra arbeid vil imidlertid føre til at ytelsen avkortes, se punkt 3.2.2. Som nevnt i samme punkt, vil programmet ikke bli avbrutt selv om deltakeren skulle få så høy arbeidsinntekt at ytelsen avkortes fullt ut. Dette innebærer at deltakeren fortsatt vil kunne få oppfølging gjennom programmet, selv om perioder i arbeid skulle føre til at ytelsen avkortes fullt ut.

Programmet vil også kunne inneholde elementer av opplæring eller utdanning, for eksempel enkeltfag i videregående opplæring.

Der deltakeren har behov for medisinsk behandling av mindre omfang, kan også dette inngå i programmet, men som nevnt over i punkt 3.1.3, vil personer med utstrakt behandlingsbehov som går på bekostning av framdriften i programmet, ikke være aktuelle for programmet.

Endringer i planen for programmet skal vurderes fortløpende basert på deltakerens framgang og utvikling i prosessen med å komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning.

3.1.5 Varighet

Departementet foreslår en maksimal varighet på 52 uker for ungdomsprogrammet. Varigheten er begrunnet med at det er ønskelig å teste ut om et fulltidsprogram med strenge aktivitetskrav kan bidra til at flere unge kommer i ordinært arbeid eller i ordinær utdanning etter relativt kort tid. Uten medisinske inngangsvilkår, kan deltakerne raskere komme i gang med de arbeidsrettede aktivitetene.

Varigheten løper i inntil 52 sammenhengende uker fra dagen deltakeren startet i programmet. Varigheten skal tilpasses den enkeltes behov og forutsetninger og skal ikke være lengre enn det som er nødvendig og hensiktsmessig for å oppnå formålet med programmet.

Det kan være en venteperiode mellom vedtak om tildeling av ungdomsprogrammet og dato for faktisk oppstart i det individuelle programmet. Departementet foreslår derfor at varigheten skal løpe fra og med den datoen deltakeren starter i programmet, og ikke fra vedtaksdato.

Departementet foreslår videre at det skal være en snever adgang til å forlenge programmet utover 52 uker der det vurderes som avgjørende for deltakerens mulighet for å komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning. Dette vil kunne være aktuelt for eksempel dersom fullføring av en aktivitet som strekker seg noe utover perioden på tolv måneder, vil gi gode utsikter til arbeid og selvforsørgelse. Programmet foreslås å kunne forlenges med inntil 8 uker.

3.1.6 Aktivitetsplikt og virkning av fravær

En sentral forutsetning for å oppnå formålet med ungdomsprogrammet er at deltakeren aktivt bidrar i prosessen med å komme i ordinært arbeid. Ungdomsprogrammet vil ha begrenset med plasser og skal være forbeholdt deltakere som ikke bare er i stand til å gjennomføre programmet på fulltid, men som også ønsker å delta i programmet. Deltakere som ikke medvirker under utarbeidelsen av det individuelle programmet eller unnlater å gjennomføre avtalte aktiviteter, bør derfor kunne tas ut av programmet. På den måten kan nye deltakere tas inn. Departementet foreslår derfor å pålegge deltakerne en aktivitetsplikt.

Hva slags aktiviteter deltakeren plikter å gjennomføre, vil følge av det individuelle programmet som utarbeides i samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten, se punkt 3.1.4. Hvorvidt det foreligger brudd på aktivitetsplikten må derfor vurderes konkret. Det å ta i mot tilbud om arbeid må likevel anses som del av aktivitetsplikten uavhengig av om dette uttrykkelig framgår av det individuelle programmet eller ikke. Å avslå et tilbud om arbeid skal likevel ikke anses som et brudd på aktivitetsplikten dersom deltakeren hadde en rimelig grunn. Deltakeren kan ha rimelig grunn til å takke nei til arbeid for eksempel dersom arbeidet er uegnet for deltakeren av helsemessige grunner, eller der Arbeids- og velferdsetaten etter en konkret vurdering kommer til at det tilbudte arbeidet reduserer muligheten for at deltakeren får en stabil tilknytning til arbeidslivet. Det kan for eksempel være uhensiktsmessig at en deltaker må avbryte gjennomføringen av et arbeidsmarkedstiltak for å ta kortvarig arbeid.

Departementet foreslår at deltakerne ikke skal ha aktivitetsplikt i helger og på helligdager. Departementet foreslår at deltakerne, i likhet med mottakere av arbeidsavklaringspenger, i utgangspunktet ikke skal ha rett til ferie. I forbindelse med fellesferien eller høytider, foreslår departementet at Arbeids- og velferdsetaten likevel kan gi deltakerne mulighet til å ta seg fri dersom det er forenelig med gjennomføringen av programmet.

Det kan skilles mellom brudd på aktivitetsplikter som skyldes manglende vilje eller passivitet fra deltakeren, og manglende gjennomføring av avtalte aktiviteter der deltakeren har rimelig grunn. Fravær kan skyldes forhold som ligger utenfor deltakerens kontroll, for eksempel ved egen eller barns sykdom, og vil i mange tilfeller kunne anses som en rimelig grunn til å ikke ha overholdt aktivitetsplikten. Ungdomsprogramrets korte varighet og strenge aktivitetskrav er likevel ikke forenlig med langvarig og/eller hyppig gjentakende fravær. Dette vil gjelde uavhengig av årsaken til fraværet.

Departementet foreslår derfor å gi Arbeids- og velferdsetaten en vid adgang til å fatte vedtak om å avslutte ungdomsprogrammet ved deltakerens fravær eller brudd på aktivitetsplikten. Tilsvarende skal også gjelde dersom deltakeren uten rimelig grunn avslår tilbud om arbeid. Vedtak om å avslutte ungdomsprogrammet kan påklages etter reglene i arbeidsmarkedsloven § 17.

Departementet mener det er uheldig å gi konkrete føringer på hvor omfattende fraværet eller bruddet på aktivitetsplikten må være før programmet kan avsluttes. Det kan gi inntrykk av at deltakeren har en «kvote» med fraværsdager de kan benytte til fri disposisjon. Den klare hovedregel er at ungdomsprogrammet skal gjennomføres på fulltid i hele programmets varighet, men slik at kortere og mer sporadisk fravær bør kunne godtas. Arbeids- og velferdsetaten skal kreve at deltakeren dokumenterer årsaken til fraværet. Deltakeren vil også ha en plikt til å opplyse om endrede forhold som kan ha betydning for deltakelsen. I den grad det oppstår endringer som tilsier at deltakeren ikke får gjennomført programmet, må deltakeren varsle etaten.

Arbeids- og velferdsetaten kan gi føringer gjennom rundskriv, og må foreta en konkret vurdering av om fraværet eller bruddet på aktivitetspliktene er forenlig med fortsatt deltakelse i programmet.

3.1.7 Opplysningsplikt

Departementet foreslår å pålegge deltakere i ungdomsprogrammet en opplysningsplikt overfor Arbeids- og velferdsetaten.

Opplysningsplikten skal bidra til å sikre korrekte utbetalinger av ungdomsprogramytelsen. Departementet legger opp til at ytelsen skal avkortes mot arbeidsinntekt basert på innrapporterte opplysninger i a-ordningen og deltakernes egenrapportering, se punkt 3.2.2. Deltakerne plikter å gi korrekte og utfyllende opplysninger om inntektene sine.

Opplysningsplikten skal også sikre løpende kontroll av om vilkårene for å delta i programmet er oppfylt. Det er deltakeren selv som kjenner sin livssituasjon best, herunder om det inntreffer endringer som kan få betydning for deltakelsen og den videre gjennomføringen av programmet. Ved slike endrede forhold, plikter deltakeren å gi beskjed til Arbeids- og velferdsetaten.

Arbeids- og velferdsetaten bestemmer hvordan opplysningene skal gis.

3.2 Ytelse til deltakere i ungdomsprogrammet

3.2.1 Utforming av ytelsen

Et sentralt formål med ungdomsprogrammet er å forebygge at personer som har utfordringer knyttet til å komme inn i det ordinære arbeidsmarkedet, søker seg mot helserelaterte ytelser for å sikre stabil inntekt, noe som kan føre til et unødvendig sykdomsfokus. Departementet foreslår derfor at deltakere i ungdomsprogrammet skal få en livsoppholdsytelse, uten at det må vurderes om de har nedsatt arbeidsevne eller ikke. Blant annet personer som ellers kunne fått innvilget arbeidsavklaringspenger eller kvalifiseringsprogram med tilhørende kvalifiseringsstønad, vil være aktuelle for programmet. For å unngå at store deler av målgruppa har insentiv til å søke seg mot disse ytelsene, foreslår departementet at ytelsen settes lik satsene for kvalifiseringsstønad og minstesatsene for arbeidsavklaringspenger. Dette innebærer at årlig ytelse for deltakere som har fylt 25 år vil utgjøre 2,041 ganger folketrygdens grunnbeløp (G). Årlig ytelse for personer under 25 år vil utgjøre to tredjedeler av 2,041 G, altså omtrent 1,36 G. Personer som tidligere har vært i arbeid og har hatt inntekt over et visst nivå, har rett til høyere nivå på arbeidsavklaringspenger enn minstesatsene, se folketrygdloven § 11-19 og § 11-20. Departementet antar at målgruppen for ungdomsprogrammet i liten grad har vært i arbeid tidligere, slik at ytelsen til deltakere i ungdomsprogrammet likevel vil være like høy som arbeidsavklaringspenger for de aller fleste. Ytelsen vil reguleres i samsvar med reguleringen av folketrygdens grunnbeløp.

Departementet foreslår at deltakere i ungdomsprogrammet som forsørger barn skal få et barnetillegg på 37 kroner per barn for fem dager i uka. Dette tilsvarer barnetillegget for arbeidsavklaringspenger og kvalifiseringsstønad.

Ytelsen gis for hele varigheten av programmet. Fravær som ikke fører til at programmet avsluttes, fører dermed ikke til at ytelsen stanses eller reduseres. Det gis ikke ytelse for en

eventuell venteperiode mellom vedtak om tildeling av ungdomsprogrammet og oppstart i programmet, se punkt 3.1.5

Departementet foreslår videre at ytelsen skal utbetales etterskuddsvis hver måned. Det vil si at ytelsen for deltakelse i en gitt måned utbetales måneden etter. Årsaken til at ytelsen vil utbetales etterskuddsvis er at departementet ønsker at utbetalingerne skal skje etter at Arbeids- og velferdsetaten har fått inntektsopplysninger fra a-ordningen. Ytelsen vil avkortes mot arbeidsinntekt, se punkt 3.2.2. Utbetaling etter at inntektsopplysningene er mottatt, vil sørge for at det sjelden er nødvendig å vurdere krav om tilbakebetaling etter arbeidsmarkedsloven § 22. Årsaken til at ytelsen vil utbetales månedlig, er at også lønn som hovedregel utbetales månedlig og at store faste utgifter som husleie og strømudgifter vanligvis betales månedlig.

Selv om departementet foreslår at ytelsen skal utbetales månedlig, foreslår departementet at ytelsen skal gis per dag. Dette henger blant annet sammen med at programmet skal kunne starte når som helst og ikke bare den 1. hver måned. Departementet foreslår at ytelsen skal utbetales for fem dager per uke, og ytelsen per dag skal utgjøre den årlige ytelsen delt på 260. Årsaken er at det er omtrent 52 uker i et år og at $52 \times 5 = 260$. Også sykepenger, stønad ved barns og andre nærstående sykdom, svangerskapspenger og foreldrepenger beregnes per dag selv om ytelsene utbetales per måned, se folketrygdloven § 22-10 andre ledd. At ytelsen gis per dag, innebærer at den månedlige ytelsen vil variere noe avhengig av hvor mange dager det er i måneden.

For å få ytelsen, må deltakerne sette fram krav gjennom en enkel søknadsløsning, på den måten Arbeids- og velferdsetaten bestemmer.

3.2.2 Avkorting

Som beskrevet i punkt 3.1.4, foreslår departementet at inntektsgivende arbeid kan inngå som en del av ungdomsprogrammet. Deltakere som har arbeidsinntekt mens de deltar i ungdomsprogrammet, vil i noen grad kunne forsørge seg selv gjennom denne inntekten. Departementet foreslår derfor at ytelsen, inkludert barnetillegg, skal avkortes mot deltakerens arbeidsinntekt. Med arbeidsinntekt mener departementet inntekt etter skatteloven § 5-10 til § 5-15, som blant annet omfatter lønn og annen godtgjørelse vunnet ved arbeid. Det omfatter også blant annet sykepenger etter folketrygdloven kapittel 8 og stønad ved barns og andre nærstående sykdom etter folketrygdloven kapittel 9, se skatteloven § 5-10 bokstav c nr. 2. Disse ytelsene vil altså også gi avkorting i ungdomsprogramytelsen.

Departementet foreslår at ytelsen reduseres med 66 prosent av arbeidsinntekten deltakeren har. Det innebærer at ytelsen reduseres med 66 øre per krone deltakeren har i arbeidsinntekt. Avkorting av ytelsen vil ikke påvirke deltakelsen i programmet. En deltaker kan altså fortsette deltakelsen i programmet selv om ytelsen blir redusert til null på grunn av høy arbeidsinntekt, se punkt 3.1.4.

Departementet foreslår videre at avkorting av ytelsen skal skje basert på opplysninger om inntekt fra a-ordningen og deltakernes egenrapportering av inntekt. Årsaken til at

deltakerne selv må rapportere om inntekt i tillegg til at Arbeids- og velferdsetaten får opplysninger fra a-ordningen, er at ikke alle opplysninger om arbeidsinntekt nødvendigvis er tilgjengelige gjennom a-ordningen. Videre må deltakerne kunne korrigere opplysninger fra a-ordningen dersom disse er feilaktige. Arbeids- og velferdsetaten bestemmer hvordan deltakerne skal rapportere om inntekten sin.

Utbetalingen for en måned vil reduseres på bakgrunn av arbeidsinntekt for samme måned. Ettersom departementet foreslår at ytelsen skal utbetales etterskuddsvis hver måned, se punkt 3.2.1, vil inntekt i en gitt måned gi reduksjon i ytelsen som utbetales i løpet av måneden etter.

Etterskuddsvis utbetaling vil legge til rette for at det blir utbetalt korrekte beløp, noe som vil begrense omfanget av etterbetalinger eller tilbakebetalingskrav. I tilfeller hvor det likevel skulle bli utbetalt for høy ytelse, vil Arbeidsetaten kunne kreve at deltakeren betaler tilbake det overskytende, se arbeidsmarkedsloven § 22, som viser til folketrygdloven § 22-15 og § 22-17 a.

3.2.3 Forholdet til andre ytelser

Ytelsen til deltakere i ungdomsprogrammet er ment å dekke deltakernes utgifter til livsopphold. Departementet foreslår derfor at deltakere i ungdomsprogrammet i hovedsak ikke skal kunne motta andre livsoppholdsytelser samtidig som de mottar ungdomsprogramytelsen. Dersom vilkårene for økonomisk sosialhjelp er oppfylt, kan deltakerne få dette samtidig som de mottar ungdomsprogramytelsen.

Departementet foreslår videre at deltakerne kan få ungdomsprogramytelsen selv om de får sykepengar, omsorgspenger, pleiepengar eller opplæringspenger. Bakgrunnen er at departementet mener det er hensiktsmessig at deltakere som er i arbeid, får dekket inntektstapet dersom de i en kort periode må være borte fra arbeidet på grunn av egen eller barn og andre nærstående sykdom. Dersom en deltaker mottar en av disse ytelsene, vil ungdomsprogramytelsen reduseres etter reglene om reduksjon av ytelsen på grunn av inntekt, se punkt 3.2.2. Langvarig mottak av sykepengar, omsorgspenger, pleiepengar eller opplæringspenger vil ikke være forenlig med deltakelse i ungdomsprogrammet, ettersom ungdomsprogrammet skal være et fulltidsprogram som ikke er forenlig med omfattende fravær, se punkt 3.1.6.

Ungdomsprogramytelsen vil kunne kombineres med andre stønader enn livsoppholdsytelser. Deltakere som mottar ytelsen vil altså kunne motta for eksempel grunnstønad, hjelpestønad eller bostøtte dersom vilkårene for stønadene er oppfylt.

3.2.4 Reisestønad

Ettersom deltakelse i arbeidsmarkedstiltak vil kunne være et sentralt element i programmet, foreslår departementet at deltakerne gis stønad til dekning av eventuelle reiseutgifter i forbindelse med tiltaksdeltakelse, på samme måte som personkretsen som i dag har rett til å få dekket slike utgifter etter forskrift 2. juli 2015 nr. 867 om stønader til dekning av utgifter knyttet til å komme i eller å beholde arbeid (tilleggsstønadsforskriften)

§ 3 første ledd. Reglene om reisestønad til deltakere i ungdomsprogrammet gis med hjemmel i arbeidsmarkedsloven § 13 fjerde ledd.

3.2.5 Skatt

Departementet foreslår at ytelsen til deltakere i ungdomsprogrammet skal skattlegges som lønn og regnes som pensjonsgivende inntekt. Finansdepartementet vil i Revidert nasjonalbudsjett 2025 fremme forslag om endringer i skatteloven §§ 5-42 bokstav a, 6-32 første ledd bokstav a og 12-2 første ledd bokstav c. Når ytelsen er skattepliktig, vil den også være rapporteringspliktig etter skatteforvaltningsloven § 7-2 første ledd bokstav b, og trekkpliktig etter skattebetalingsloven § 5-6 første ledd bokstav b.

4 Forsøkets varighet og evaluering

Departementet tar sikte på at forsøket skal starte høsten 2025. Forsøket skal evalueres. Basert på evalueringen, skal det senest innen fire år besluttes om programmet skal videreføres.

Det legges opp til at evalueringen skal dokumentere og vurdere temaer og problemstillinger blant annet knyttet til innholdet i ungdomsprogrammet, oppfølgingen av deltakerne, implementeringen i Nav, samt rekruttering av deltakere og deres status på ulike tidspunkt etter gjennomført program. Videre skal evalueringen synliggjøre variasjon langs disse aksene, både mellom kontorene som deltar, og innad i kontoret. Det er også viktig å få dokumentert hvilke alternative tilbud brukerne ville hatt, i fravær av ungdomsprogrammet. Ved valg av oppdragstaker for evalueringen vil behovet for kompetanse og erfaring innen effektanalyser basert på observasjonsdata vektlegges, for å sikre at evalueringen utføres av et kompetent og godt kvalifisert miljø.

Det legges opp til at evalueringen vil ha flere leveranser, hvor den første leveransen vil finne sted om lag ett år etter oppstart. Delleveranser de første årene etter oppstart vil kunne rapportere på utfall i arbeidsmarkedet etter endt program for deltakere som startet tidlig i programmet. En siste leveranse skal oppsummere resultatene og arbeidsmarkedsutfall for flere kull med deltakere, og ta sikte på å estimere effekten av ungdomsprogrammet.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forsøket vil på kort sikt gi merutgifter på offentlige budsjetter, som blant annet avhenger av hvor mange som i praksis får tildelt ungdomsprogram i forsøksområdet, og hvordan de fordeler seg med hensyn til hvilken ytelse de ville hatt dersom de ikke hadde fått delta i ungdomsprogrammet. Dette er svært usikkert, og er noe av det som vil bli belyst gjennom forsøket. Ordningen vil være rammestyrte. Forslaget om et nytt ungdomsprogram med tilhørende ytelse innebærer ingen økte økonomiske forpliktelser for kommuner eller fylkeskommuner.

Det vil gi store samfunnsøkonomiske gevinster dersom programmet bidrar til at flere unge kommer i arbeid. Arbeids- og velferdsdirektoratet beregnet i 2021 at den samfunnsøkonomiske gevinsten av at en mottaker av arbeidsavklaringspenger i alderen 20–29 år kommer i arbeid fremfor å motta uføretrygd, i gjennomsnitt kan bli inntil 6,4 millioner kroner per person over livsløpet. Dersom 1 000 unge kommer i arbeid i stedet for å bli stående varig utenfor, kan gevinsten dermed utgjøre 6,4 milliarder kroner. Reduserte utgifter til uføretrygd og økte skatteinntekter vil i så fall samtidig gi en betydelig styrking av offentlige budsjetter.

Forskrift om ungdomsprogram og ungdomsprogramytelse

Kapittel 1 Fellesbestemmelser

§ 1 *Formål*

Formålet med forsøket er å teste ut om et ungdomsprogram med tilhørende inntektssikring som gis uten medisinske inngangsvilkår, kan bidra til at flere unge får en stabil tilknytning til arbeidslivet. Forsøket skal evalueres.

§ 2 *Virkeområde*

Forsøket skal etableres ved utvalgte Nav-kontor i utvalgte fylker. Arbeids- og inkluderingsdepartementet bestemmer hvilke fylker som skal delta i forsøket.

§ 3 *Vilkår for tildeling av ungdomsprogrammet*

Ungdomsprogrammet kan tildeles personer som

- a) har fylt 18 år og ikke har fylt 29 år,
- b) har fått fastslått at de har behov for bistand fra Arbeids- og velferdsetaten for å komme i ordinært arbeid,
- c) ikke tidligere har deltatt i programmet,
- d) ønsker å delta i programmet,
- e) vurderes å være i stand til å delta i programmet på fulltid og
- f) som gjennom deltakelse i programmet vurderes å kunne bli i stand til å komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning.

Deltakelse i programmet skal være nødvendig og hensiktsmessig for at deltakeren skal komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning. Arbeids- og velferdsetaten avgjør hvem som skal tildeles ungdomsprogrammet.

§ 4 *Deltakerens opplysningsplikt*

Deltaker i ungdomsprogrammet har plikt til å melde fra til Arbeids- og velferdsetaten om endringer i forhold som kan være av betydning for om deltakeren fortsatt har rett til å delta i programmet eller for å kontrollere ytelsens størrelse. Opplysninger skal gis på den måten Arbeids- og velferdsetaten bestemmer.

Kapittel 2 Oppfølging i ungdomsprogrammet

§ 5 *Innhold i programmet*

Programmet kan inneholde arbeid, arbeidsrettede aktiviteter som arbeidsmarkedstiltak, arbeidspraksis, opplæringsaktiviteter, individuell oppfølging, veiledning og egenaktivitet som for eksempel jobbsøking. Nødvendig medisinsk behandling av mindre omfang kan inngå i programmet. Arbeids- og velferdsetaten gir nærmere retningslinjer for innholdet i og utformingen av programmet.

Programmet er på fulltid.

Det skal utarbeides et individuelt program i samarbeid med deltakeren.

Tiltakene i programmet og deltakerens fremdrift skal vurderes jevnlig og ved behov følges opp med endringer i programmets innhold.

§ 6 Varighet for programmet

En person kan delta i ungdomsprogrammet så lenge det er nødvendig og hensiktsmessig, men ikke lenger enn 52 uker. Programmet kan i særlige tilfeller forlenges med inntil 8 uker dersom Arbeids- og velferdsetaten vurderer at ytterligere deltakelse i programmet vil ha avgjørende betydning for personens mulighet for å komme i ordinært arbeid eller ordinær utdanning.

§ 7 Deltakers aktivitetsplikt og virkningen av fravær

Deltakeren skal gjennomføre planlagte aktiviteter og bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid.

Arbeids- og velferdsetaten kan fatte vedtak om å avslutte deltakelse i programmet med tilhørende ytelse ved fravær eller brudd på pliktene etter første ledd. Dette gjelder også dersom deltakeren uten rimelig grunn avslår tilbud om arbeid.

Arbeids- og velferdsetaten skal kreve at deltakeren dokumenterer årsaken til fravær.

Kapittel 3 Ytelser til deltakere i ungdomsprogrammet

§ 8 Vilkår for ungdomsprogramytelse

Ytelsen gis til deltakere som gjennomfører ungdomsprogrammet. For å få ytelsen må deltakeren sette fram krav. Krav om ytelsen settes fram på den måten Arbeids- og velferdsetaten bestemmer.

§ 9 Ytelsens størrelse

Årlig ytelse utgjør 2,041 ganger grunnbeløpet. For deltaker under 25 år utgjør årlig ytelse 2/3 av 2,041 ganger grunnbeløpet.

Ytelsen gis for fem dager per uke. Dagsatsen er den årlige ytelsen delt på 260.

Det gis et barnetillegg på 37 kroner for hvert barn under 18 år som deltakeren forsørger. Barnetillegget gis per barn for fem dager per uke.

§ 10 Utbetaling av ytelsen

Ytelsen utbetales etterskuddsvis hver måned.

§ 11 Reduksjon av ytelsen på grunn av inntekt

Ytelsen medregnet barnetillegget reduseres med 66 prosent av deltakerens arbeidsinntekt, se skatteloven § 5-10 til § 5-15.

Reduksjon av ytelsen skjer basert på inntektsopplysninger fra arbeidsgiver, se opplysningsloven, og deltakerens egenrapportering av inntekt. Arbeids- og velferdsetaten bestemmer hvordan egenrapportering skal skje. Utbetalingen for en måned reduseres på bakgrunn av inntekt for samme måned.

§ 12 *Forholdet til andre ytelser*

Ytelsen gis ikke til deltakere som mottar andre livsoppholdsytelser, med unntak av økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven § 18 og § 19, sykepenger etter folketrygdloven kapittel 8 og stønad ved barns og andre nærstående sykdom etter folketrygdloven kapittel 9.

§ 13 *Stønad til reise*

Deltakere i ungdomsprogrammet kan gis stønadene til reise nevnt i forskrift 2. juli nr. 867 om stønader til dekning av utgifter knyttet til å komme i eller å beholde arbeid (tilleggsstønadsforskriften) § 3.